

I. V. T. proti Rumunsku, rozsudek ze dne 1. 3. 2022 - K vyvažování práva na respektování soukromého života nezletilé osoby s právem médií na svobodu projevu

Stěžovatel: I. V. T.

Žalovaný stát: Rumunsko

Číslo stížnosti: 35582/15

Datum: 01.03.2022

Článek Úmluvy: čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: ochrana osobnosti, respektování soukromého života, Svoboda projevu/Sdělovací prostředky

Český právní řád: čl. 10 Listiny základních práv a svobod
§ 81, § 84 -90, § 858 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Významnost: 2

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PŘÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 4/2022

I. V. T. proti Rumunsku, rozsudek ze dne 1. 3. 2022

Autorský komentář:

V komentovaném rozsudku se Soud zabýval nalezením spravedlivé rovnováhy mezi právem jednotlivce na ochranu soukromého života dle čl. 8 Úmluvy na straně jedné a právem média na svobodu projevu a šíření informací dle čl. 10 Úmluvy na straně druhé. V dané věci stěžovatelka jako nezletilá (v jedenácti letech) poskytla rozhovor televizi, ve kterém se vyjadřovala k tragické nehodě na školním výletě, při němž zahynula její spolužačka. Rozhovor byl se stěžovatelkou veden bez udělení souhlasu rodičů či jiné k tomu příslušné osoby. Po odvysílání rozhovoru čelila stěžovatelka negativním reakcím ze strany spolužáků a učitelů. U vnitrostátních soudů se neúspěšně domáhala náhrady nemajetkové újmy, kterou odvysíláním reportáže utrpěla.

Soud v rámci posouzení věci na úvod zdůraznil, že čl. 8 Úmluvy neukládá státům pouze negativní, ale i pozitivní závazek spočívající v povinnosti přijmout opatření za účelem zajištění respektování soukromého života i v rámci vzájemných vztahů mezi jednotlivci. Připomněl také, že v případě nezletilých dětí stát nesmí zapomínat na jejich zvýšenou zranitelnost. S odkazem na kritéria vyplývající z jeho dřívější judikatury následně zkoumal, zda vnitrostátní soudy v dané věci nalezly

spravedlivou rovnováhu mezi ochranou soukromého života stěžovatelky a právem protistrany na svobodu projevu.

Soud zohlednil nízký věk stěžovatelky a její neznámost u veřejnosti, malý přínos, který odvysílání jejího rozhovoru mohlo přinést do diskuse o veřejném zájmu (vzhledem k tomu, že šlo o nezletilou osobu, která ani nebyla osobně svědkem dané události), a zvláštní zájem nezletilé osoby na účinné ochraně jejího soukromého života. Jelikož byla stěžovatelka nezletilou osobou, za důležitý prvek pro posouzení dané věci Soud považoval udělení předchozího souhlasu jejich rodičů s odvysíláním rozhovoru. V této souvislosti se tak vymezil proti postupu vyšších vnitrostátních soudů, které udělení souhlasu rodičů nepovažovaly za relevantní aspekt. Odmítl argumentaci odvolacího soudu, že předchozí souhlas rodičů je pouhým formálním aspektem. Dle Soudu dále odvolací soud náležitě nezohlednil povinnosti uložené čl. 8 Úmluvy na ochranu soukromého života stěžovatelky. Vnitrostátním soudům dále vytkl chybějící posouzení, zda byla podobě stěžovatelky poskytnuta účinná ochrana, zejména že důkladně nezkoumaly kroky, které žalovaná společnost podnikla za účelem ochrany totožnosti stěžovatelky. Soud tak uzavřel, že vnitrostátní soudy v dané věci nenalezly spravedlivou rovnováhu mezi dotčenými zájmy, a konstatoval porušení stěžovatelčina práva na respektování jejího soukromého života.

Závěry Soudu v komentovaném rozsudku mohou být přínosné pro českou rozhodovací praxi při projednávání obdobných případů. Rozsudek může být taktéž přínosný pro vnitrostátní sdělovací prostředky při volbě způsobů, jak informovat o určitých událostech, které jsou z jejich pohledu předmětem veřejného zájmu. V případech podobných tomuto, kde dojde k neštěstí v rámci školního kolektivu, nepochybně bude existovat značný zájem médií o informování veřejnosti, stejně tak jako zájem veřejnosti o informace, neboť se v neposlední řadě bude jednat o značně emotivní případy. I tak se nicméně média musí vyvarovat snah o „senzaci“ a informovat přiměřeným způsobem, aby nedošlo k poškození práv jednotlivců, zvláště pak nezletilých osob.

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelka je rumunskou státní příslušnicí, která v roce 2012, kdy jí bylo pouhých jedenáct let, poskytla televizi rozhovor, který s ní reportér natočil před její školou, v nepřítomnosti jejích rodičů, blízkých příbuzných nebo učitelů a bez předchozího souhlasu kohokoli z nich. Rozhovor se týkal tragédie během školního výletu, kterého se neúčastnila, a při kterém vypadla z vlaku a tragicky zahynula její spolužačka. V rozhovoru stěžovatelka mimo jiné uvedla, že o žáky mělo být lépe postaráno, aby bylo zajištěno jejich bezpečí. Příslušný mediální příspěvek byl následně vysílán i zveřejněn na internetových stránkách televize s titulkem: „Spolužáci dívky, která vypadla z vlaku, jsou šokováni. Žačka šla na toaletu, když došlo k tragédii“. Stěžovatelku v reportáži rozpoznali její spolužáci a učitelé. V návaznosti na poskytnutý rozhovor následně čelila jejich nepříznivým reakcím. Z těchto důvodů se stěžovatelka před vnitrostátními soudy domáhala finančního odškodnění po televizní společnosti za utrpěnou nemajetkovou újmu. Zatímco u prvostupňového soudu uspěla a bylo jí присouzeno finanční odškodnění, soudy dalších instancí byly již opačného názoru, a to zejména s ohledem na novinářskou svobodu a veřejný zájem. Taktéž argumentovaly, že souhlas rodičů by v dané věci neučinil rozdíl.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 8 ÚMLUVY

32. Stěžovatelka namítala, že vnitrostátní orgány nezajistily ochranu jejího práva na respektování soukromého života, zejména práva na respektování její podoby, jak je stanoveno v čl. 8 Úmluvy, který

v relevantním rozsahu zní takto:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého ... života ...

Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

(...)

2. Posouzení soudu

(a) Obecně

45. Soud opakuje, že ačkoli je základním cílem čl. 8 Úmluvy chránit jednotlivce před svévolnými zásahy ze strany orgánů veřejné moci, tento článek neukládá státu pouze povinnost zdržet se takových zásahů. Kromě tohoto negativního závazku mohou existovat i pozitivní povinnosti, které jsou neodmyslitelně spjaty s účinným respektováním soukromého a rodinného života. Tyto závazky mohou zahrnovat přijetí opatření, která mají zajistit respektování soukromého života i ve sféře vzájemných vztahů mezi jednotlivci (viz nedávný rozsudek ze dne 26. 5. 2020, Marina proti Rumunsku, č. 50469/14, bod 61, a v něm citovaná judikatura).

46. Osoby, které nemají způsobilost k právnímu jednání, jako jsou nezletilé děti, jsou navíc obzvláště zranitelné; proto čl. 8 Úmluvy, stejně jako další ustanovení Úmluvy, ukládá státu pozitivní povinnost zohlednit zvláštní zranitelnost mladých osob (viz *mutatis mutandis* rozsudek ze dne 15. 3. 2016, M. G. C. proti Rumunsku, č. 61495/11, bod 73).

47. Soud vychází z toho, že tento případ vyžaduje posouzení spravedlivé rovnováhy, kterou je třeba, na základě zásad uvedených v jeho judikatuře, nalézt mezi právem stěžovatelky na ochranu jejího soukromého života podle čl. 8 Úmluvy a právem soukromé vysílací společnosti a novinářů na šíření informací zaručeným čl. 10 Úmluvy. Ve věci Dupate (rozsudek ze dne 19. 11. 2020, Dupate proti Lotyšsku, č. 18068/11, bod 46) Soud odkázal na svou judikaturu, v níž byla stanovena kritéria pro vyvažování ochrany soukromého života a svobody projevu. Mezi tato kritéria náleží: přispění k diskusi o veřejném zájmu; míra známosti dotčené osoby; předmět reportáže; předchozí chování dotčené osoby; obsah, forma a následky zveřejnění; a okolnosti, za nichž byly snímky pořízeny. Pokud vnitrostátní orgány provedly vyvažování práv chráněných čl. 8 a 10 Úmluvy v souladu s kritérii stanovenými v judikatuře Soudu, Soud by musel mít vážné důvody k tomu, aby nahradil názor vnitrostátních soudů (viz rozsudek velkého senátu ze dne 7. 2. 2012, Axel Springer AG proti Německu, č. 39954/08, body 87-88, s dalšími odkazy).

48. Úkol poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb šířit informace nutně zahrnuje „povinnosti a odpovědnosti“, jakož i omezení, která si média musí spontánně stanovit. Všude tam, kde jde o informace, které ovlivňují obraz určité osoby, jsou novináři povinni vzít v úvahu, pokud je to možné, dopad informací, fotografií nebo videozáznamů, které mají být zveřejněny, dříve, než přistoupí k jejich šíření (viz *mutatis mutandis* rozsudek Dupate, uvedený výše, bod 47).

(b) Aplikace uvedených zásad na projednávanou věc

49. V projednávané věci je sporné, zda vnitrostátní soudy zajistily spravedlivou rovnováhu mezi ochranou soukromého života stěžovatelky a právem protistrany na svobodu projevu (viz odstavec 47 výše). V rámci výkonu své kontrolní funkce je úkolem Soudu, ve světle projednávané věci jako celku, přezkoumat, zda rozhodnutí, která vnitrostátní soudy přijaly na základě své pravomoci volného

posouzení, jsou v souladu s kritérii stanovenými v judikatuře Soudu (viz *mutatis mutandis* výše uvedený rozsudek Dupate, bod 49). Soud proto postupně analyzuje prvky, které ve své judikatuře označil za v tomto ohledu relevantní, a jejich posouzení vnitrostátními soudy.

(i) Předmět reportáže a její příspěvek k diskusi o veřejném zájmu

50. Soud opakuje, že při vyvažování zájmů podle čl. 8 a 10 Úmluvy je zásadním kritériem přínos odvysílané reportáže k diskusi o veřejném zájmu (viz *mutatis mutandis* výše uvedený rozsudek Axel Springer AG, bod 90, s dalšími odkazy).

51. Soud podotýká, že odvolací soud v Ploiești při rozhodování o zamítnutí návrhů stěžovatelky na rozdíl od okresního soudu rozhodl, že společnost X. se nedopustila protiprávního jednání, když odvysílala rozhovor se stěžovatelkou bez souhlasu rodičů, protože zpravodajská reportáž, která rozhovor obsahovala, se týkala předmětu veřejného zájmu, a to nedostatků školy, kterou stěžovatelka navštěvuje, při organizaci školního výletu ...

(ii) Jak dobře byla stěžovatelka veřejnosti známá a jaké bylo její předchozí chování

52. Soud podotýká, že stěžovatelka, v době rozhovoru jedenáctiletá žákyně, nebyla veřejně známou ani zpravodajsky významnou osobou. Naopak, jednalo se o nezletilou osobu a na výkon práva na ochranu její podoby dohlíželi její rodiče. Předchozí souhlas rodičů stěžovatelky s odvysíláním rozhovoru byl proto důležitým prvkem pro posouzení dané věci.

(iii) Okolnosti, za nichž byla podoba stěžovatelky zachycena a obsah, forma a následky odvysílání reportáže včetně rozhovoru

53. Pokud jde o podmínky, za nichž byl dotčený rozhovor proveden, Soud konstatuje, že rodiče nebo zákonný zástupce stěžovatelky nikdy neudělili souhlas s odvysíláním rozhovoru. Reportér vedl rozhovor se stěžovatelkou, které v té době bylo jedenáct let, před její školou, v nepřítomnosti jejích rodičů, blízkých příbuzných nebo učitelů, a bez toho, že by od kohokoli z nich získal předchozí souhlas s vedením tohoto rozhovoru ...

54. Pokud jde o nedostatek předchozího souhlasu rodičů s předmětným rozhovorem, odvolací soud se domníval, že je těžké uvěřit, že i kdyby rodiče souhlas dali, nepříznivé chování učitelů vůči stěžovatelce by bylo jiné ... Odvolací soud však s ohledem na obsah reportáže o tragické události, která se týkala dítěte, nevzal náležitě v úvahu povinnosti uložené čl. 8 Úmluvy na ochranu soukromého života stěžovatelky, a to i s ohledem na její zranitelnost coby dítěte. Odvolací soud zejména neposoudil, zda byla podoba stěžovatelky účinně chráněna. V tomto ohledu bylo třeba předchozí souhlas rodičů považovat spíše za záruku ochrany podoby stěžovatelky než za pouhý formální požadavek. Kdyby byla matka stěžovatelky o rozhovoru informována, měla by možnost se proti němu vymezit.

55. Soud dále poznamenává, že Okresní soud v Ploiești ve svém rozsudku ze dne 10. 12. 2013 dospěl k závěru, že bez ohledu na to, zda byl obličej stěžovatelky při vysílání rozhovoru s ní v televizi rozmazán či nikoli, což je otázka, která byla mezi stranami sporná, byla stěžovatelka na videozáznamu, který žalovaná soukromá vysílací společnost poskytla soudu, snadno rozpoznatelná a její spolužáci a učitelé ji skutečně poznali, byť jen podle hlasu, který nebyl pro zajištění ochrany její podoby a soukromí nijak zkreslen ... Žádný z vyšších soudů, které se věci následně zabývaly v návaznosti na odvolání podané společností X. proti rozsudku ze dne 10. 12. 2013, důkladně nezkoumal kroky, které žalovaná podnikla k ochraně totožnosti stěžovatelky.

56. Soud zdůrazňuje, že i v případě, kdy reportáž přispívá k veřejné diskusi, nesmí zveřejnění soukromých informací, jako je totožnost nezletilé osoby, která byla svědkem dramatické události,

překročit prostor poskytovaný redakčnímu posouzení a musí být opodstatněné (viz *mutatis mutandis* rozsudek ze dne 18. 1. 2011, MGN Limited proti Spojenému království, č. 39401/04, body 147–51, a rozsudek ze dne 9. 10. 2012, Alkaya proti Turecku, č. 42811/06, body 32–36). Na situace zranitelnosti je třeba brát zvláštní ohled (viz výše uvedený rozsudek Dupate, bod 61). Tyto úvahy jsou o to přesvědčivější v projednávaném případě, kdy Soud vyjádřil pochybnosti o přínosu zveřejnění názorů stěžovatelky, dítěte, které nebylo svědkem dané události, k diskusi o veřejném zájmu ...

57. Soud rovněž konstatuje, že ačkoli vnitrostátní právní úprava týkající se poskytovatelů audiovizuálních mediálních služeb, zejména čl. 3 odst. 3 rozhodnutí Národní audiovizuální rady č. 220/2011 (*Consiliul Național al Audiovizualului*, dále jako „NAR“), stanoví, že „právo nezletilé osoby na její soukromý život a podobu má přednost před potřebou mít informace, a to zejména v případě nezletilého v obtížné situaci“... , vyšší vnitrostátní soudy řádně nezkontrolovaly, zda byl tento zákonný požadavek v projednávaném případě dodržen.

58. Soud navíc podotýká, že po datu, kdy v projednávané věci došlo k rozhodným skutečnostem, se vnitrostátní právní rámec vyvinul tak, že stanovil nové zvláštní požadavky na hlášení „násilí ve vzdělávacích zařízeních“, zejména požadavek zamezit zveřejnění jakéhokoli údaje, který by mohl vést k identifikaci nezletilé osoby, stanovený v čl. 71 rozhodnutí NAR č. 220/2011... Z toho vyplývá, že informování o dramatických událostech, které se týkají nezletilých osob nebo na kterých se nezletilé osoby podílejí, vyžaduje, aby poskytovatelé audiovizuálních mediálních služeb plnili svou povinnost informovat veřejnost a zároveň chránili totožnost zúčastněných nezletilých osob.

59. Soud se domnívá, že výše uvedené požadavky jsou v případech mediálního zpravodajství týkajícího se nezletilých dětí nanejvýš důležité. Zveřejnění informací týkajících se jejich totožnosti by mohlo ohrozit důstojnost a blaho dítěte ještě vážněji než v případě dospělých osob, a to vzhledem k jejich větší zranitelnosti, na kterou se váže zvláštní právní ochrana.

60. Konečně, pokud jde o důsledky odvysílání zpravodajské reportáže včetně rozhovoru se stěžovatelkou bez příslušných záruk na ochranu její totožnosti, Soud podotýká, že vyšší vnitrostátní soudy se neodchýlily od závěrů Okresního soudu v Ploiești, který konstatoval, že stěžovatelka po odvysílání rozhovoru utrpěla vážné rozrušení a úzkost ... Zdá se tedy, že vysílání mělo závažné dopady na blaho a soukromý život stěžovatelky a její tvrzení se Soudu v tomto ohledu nejeví jako nepodložená či neopodstatněná.

(iv) Závěr

61. Soud se domnívá, že vyšší vnitrostátní soudy se pouze povrchně zabývaly vyvažováním mezi právem stěžovatelky na soukromý život a svobodou projevu společnosti X. a že toto vyvažování nebylo provedeno v souladu s kritérii stanovenými v judikatuře Soudu a uvedenými v bodě 47 výše.

62. Podle názoru Soudu jsou výše uvedené úvahy – zejména mladý věk a neznámost stěžovatelky, malý přínos, který odvysílání jejího rozhovoru mohlo přinést do diskuse o veřejném zájmu, a zvláštní zájem nezletilé osoby na účinné ochraně jejího soukromého života – dostatečně silnými důvody, aby nahradily názor vnitrostátních soudů (viz judikatura uvedená v bodě 47 *in fine* výše). Soud konstatuje, že vnitrostátní soudy, s ohledem na jejich povinnosti řádně zohlednit práva nezletilých dětí (viz bod 47 výše), nedosáhly spravedlivé rovnováhy mezi dotčenými zájmy, čímž nesplnily svůj pozitivní závazek chránit právo stěžovatelky na respektování jejího soukromého života.

Došlo tedy k porušení čl. 8 Úmluvy.

(...)

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ:

1. *Prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. *Rozhoduje*, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

(...)

(Zpracovali JUDr. Robert Waltr a Mgr. Bc. Anna Skrášková)